

Jednota a rozmanitost uvnitř biblického kánonu

I/ Reformační princip Sola Scriptura

„Sola Scriptura (latinský ablativ, „pouze Písmem“) je tvrzením, že Bible jako Boží psané slovo je hodnověrné samo v sobě, jasné (srozumitelné) racionálnímu čtenáři, je svým vlastním vykladačem (‘Písmo interpretuje Písmo’) a je samo dostatečné k tomu, aby bylo konečnou autoritou křesťanského učení.“¹ Jedná se o jeden ze základních věroučných principů protestantské reformace, zvaný též formální princip protestantismu. Tento princip implikuje, že všechny výklady a aplikace Písma prováděné církevní autoritou jsou podřízeny samotnému Písmu, jež je jedinou konečnou autoritou ve věcech víry a života.

II/ Výraz „Písmo“ v Bibli, židovství a v křesťanství

Jedním z nejzákladnějších tvrzení starozákonních spisů je, že Bůh je osobou, která komunikuje, mluví a svým slovem zjevuje člověku sebe sama a svou vůli. Na mnoha místech též žádá, aby jeho slovo bylo zaznamenáno v písemné podobě a mohlo být tak předáváno dalším generacím (např. Ex 17,14; 34,27; Iz 30,8). Výraz „Písmo“ či „Písma“ ve Starém zákoně (כְּתָבִים, סְפָרִים), v intertestamentální židovské tradici i v Novém zákoně (γραφή, γραφαι) označuje spisy božského původu, které mají autoritu Božího psaného slova. Vysoké ocenění Písma je zdůrazněno přívlastkem svatý“ (ἅγιος) a na dvou místech se výslovně zmiňuje jeho inspirovanost (2 Tm 3,16; 2 Pt 1,21). Novozákonní autoři jsou si vědomi toho, že konečným a rozhodujícím způsobem promluvil Bůh ve svém Synu Ježíši Kristu (Žd 1,2). Apoštolé jako pověření mluvčí vzkříšeného Krista zvěstují evangelium s vědomím, že vyřizují Boží slovo (1 Te 2,13; 1 Pe 1,23-25). Výraz „Písmo“ bylo brzo používáno jak pro Ježíšova slova (1 Tm 5,18), tak i pro apoštolské dopisy (2 Pe 3,16).

III/ Vznik a význam biblického kánonu

1/ Definice

Řecký pojem κανὼν je odvozen od semitského kannu, hebrejského קנה a označoval původně rákos, potom prut, hůl, přeneseně měřítko, míru, normu, seznam normativních spisů.

2/ Vznik starozákonního kánonu

Již v Ježíšově době nejen existovala idea kánonu, sbírky závazných svatých spisů, ale fakticky již existoval kánon Starého zákona. V řeckém překladu knihy Sirachovcovy, který vznikl kolem roku 130 př. Kr. čteme: „Velká a vzácná naučení nám byla dána prostřednictvím Zákona, Proroků a ostatních spisů, které po nich následovaly.“² Filón Alexandrijský (zemřel 49/50 po Kr.) zmiňuje „Zákony a slova předpověděné proroky a hymny a ostatní spisy, jimiž je rozšiřováno a zdokonalováno

¹ Definice výrazu podle Wikipedia, The Free Encyclopedia

² Citováno podle Ekumenického překladu první řádky předmluvy. Zde je v poznámce uvedeno: „Je to nejstarší známý náznak pozdější trojdílnosti hebrejského kánonu Zákon-Proroci-Spisy.“

vědění a zbožnost.“³ Ve svém rozsáhlém díle nikdy necituje jako Písmo apokryfní či pseudoapokryfní literaturu. Josephus ve svém spise *Contra Apionem* sepsaném v roce 95 po Kr. uvádí, že ke svatým spisům patří 22 knih, což podle jeho počítání je dnešní židovský a protestantský starozákonní kánon. Podobně spis 4. *Esra*⁴, který vznikl kolem roku 90 po Kr. uvádí počet 24 kanonických spisů. Jestliže počítá *Rut* a *Pláč Jeremiášův* samostatně, dochází ke stejnému rozsahu, jaký uvádí Josephus. Podobně v *Mišně* v babylonském traktátu *Baba Bathra* 14b/15 je jmenováno 24 kanonických knih a v souladu s Josephem je vysvětleno, že po *Ezdrášovi* již nebyly spisovány kanonické knihy. V rabínské literatuře nacházíme diskuze o kanonicitě pěti starozákonních knih – *Ez*, *Př*, *Kaz*, *Pís* a *Est*. Námítky k těmto pěti knihám jsou však v rabínské diskuzi odpovídány a odmítány. Akademie v *Jamni* v druhé polovině 1. století po Kr. diskutovala pouze o dvou knihách, *Kazatel* a *Píseň písní*, a potvrdila jejich kanonicitu.

3/ Vznik novozákonního kánonu

Také v prvotní církvi se ukázala potřeba vymezení autoritativních spisů, které by vyložily podstatu víry v Ježíše Krista a její aplikaci v životě křesťana. Ke konci druhého století novozákonní kánon obsahoval prakticky tytéž knihy jako dnes. Pouze o některých z nich byly vedeny diskuze. Mezi tzv. antilegomena patřily: *Židům*, *Jakuba*, *2. Petrova*, *2. a 3. Janova*, *Juda* a *Zjevení*. Za dovršení vzniku uzavřeného novozákonního kánonu, obsahujícího až podnes uznávaných 27 knih, je považován 39. velikonoční list biskupa *Athanasia* z roku 367 a rozhodnutí následujících koncilů, v *Kartágu* r. 397 a v *Hippo* r. 419.

4/ Spojení autority Písma s autoritou Krista

Autorita Písma je však pro křesťany od samého počátku spojena s autoritou Krista. „V církvi nastoupil vedle knihy a před ní Kristus. Křesťanství není náboženstvím knihy v přísném smyslu. Křesťané věří v panství živého Krista a v přítomného Ducha. Proto i Kristus je chápán jako Pán Písma.“⁵ Ve víře v Krista byly obě veličiny, Ježíš a Písmo na sebe vzájemně vztaženy a nemohly být od sebe odděleny.

5/ Význam biblického kánonu

Je třeba si uvědomit, že církve kánon nevytvořila, ale vytvořený kánon uznala. „Fenomén vzniku novozákonního kánonu nepochopíme správně, neuvědomíme-li si, že konec konců církve kánon nevytvořila, nýbrž uznala, poznala, že v těchto knihách je opravdu autoritativně a jednou pro vždy zachyceno svědectví o tom založení církve, jímž Pán církve jednou založil a vždy znovu zakládá. Jinak řečeno: dnešní novozákonní spisy se staly kanonickými tím, že se církvi vnutily svou vlastní vnitřní vahou...toto tvrzení o vnitřní váze novozákonních spisů je prostě střízlivá pravda. Tato sbírka je a zůstane opravdovou, svrchovanou autoritou, 'pravidlem víry a života'“.⁶

³ *De vita contemplativa* 25 (citováno podle Campenhausena, *Die Entstehung der christlichen Bibel*)

⁴ 14,18-48

⁵ Campenhausen, Hans Freiherr von, *Die Entstehung der christlichen Bibel*, 2 ed. Berlin 1977, s. 15.

⁶ Souček, J. B. *K dějinám novozákonního kánonu*, s. 15.

Vznik kánonu má nesmírný systematicko-teologický význam, protože tyto kanonické spisy jsou normou dogmatického a etického vyučování církve. Ustanovením kánonu „učinila církev zavazující rozhodnutí pro celou budoucnost církve. Ne pro druhé, ale sama pro sebe zřídila normu a podrobila církev všech dob této normě...Učitelství úřad církve má své východisko v podrobení se pod tuto církevní normu kánonu...Vytvořením normy se zřekla být sama sobě normou, protože zjistila, že její učitelství úřad nemůže zachovat čistou apoštolskou tradici bez nadřazené písemné normy.“⁷

IV/ Biblická teologie

1/ Definice

Biblická teologie je teologickou disciplínou, která přijímá konečnou podobu kanonických biblických knih za Písmo, Boží slovo psané lidmi pověřenými k tomuto úkolu samotným Bohem. Předmětem jejího studia je souhrnné teologické poselství celé Bible. Metodou její práce je analýza a syntéza. Analýza se snaží na základě pečlivé exegeze spisů či skupiny spisů Bible rekonstruovat specifické důrazy a teologie těchto spisů a jedinečnost jejich poselství v rozvíjení Božího plánu spásy lidstva. V syntéze se zabývá otázkou, v jakém smyslu může být Starý a Nový zákon čten jako koherentní celek. „Biblickou teologii je možné definovat jako teologickou interpretaci Písma v církvi a pro církev. Postupuje s historickou a literární citlivostí a usiluje analyzovat a syntetizovat učení Bible o Bohu a jeho vztazích ke světu jejími vlastními pojmy, uchovává si pohled na překlenující vyprávění Bible a christocentrické ohnisko.“⁸

2/ Výzvy biblické teologii

Biblická teologie se musí vyrovnávat často s ostrou kritikou odpůrců a především s dvěma závažnými výzvami. První výzvou je tvrzení řady badatelů, že je historicky neospravedlnitelné rozlišovat „kánon“ Písma od jiných raně křesťanských spisů. Někteří tvrdí, že v nejranějším křesťanství nestojí ortodoxie a hereze ve vzájemném vztahu jako primární a sekundární, ale v mnoha oblastech je hereze původním projevem křesťanství.⁹

Z novozákonních spisů je zřejmé, že již Ježíš musel odmítat nesprávné výklady svatých Písem a všichni autoři novozákonních spisů v zájmu zachování pravosti evangelia a předávané apoštolské tradice odmítají různé formy falešného učení, jež pronikalo do prvokřesťanských sborů. Protože různé křesťanské skupiny si vytvořily svůj vlastní kánon (Markión, montanisté) jako vyjádření své identity, je legitimní zaměřit pozornost na specifický kánon „ortodoxní“ skupiny a na teologii obsaženou v

---

⁷ Cullman, Oscar, Die Tradition und die Festlegung des Kanons durch die Kirche des 2. Jahrhunderts, In: Das Neue Testament als Kanon, s. 102-103.

⁸ Rosner, B.S., New Dictionary of Biblical Theology, Inter-Varsity Press, Leicester, England, 2000, s.11.

⁹ Bauer, Walter, Rechtgläubigkeit und Ketzerei im ältesten Christentum; Koester, H., Trajectories through Early Christianity

kanonických spisech.¹⁰

Zřejmě nejzávažnější výzvou pro biblickou teologii je skutečnost, že v posledních 200 letech biblické interpretace u badatelů převládl názor, že mezi autory Písma existují nesmiřitelné rozpory a neexistuje teologická jednota Písma, ale pouze teologie různých biblických autorů, které jsou často protichůdné a vzájemně si odporují.¹¹ Tyto postoje jsou výsledkem historické kritiky Písma, která pracuje s „užším“ pojetím dějin tj. s naturalistickým předpokladem, že historie je uzavřené kontinuum příčin a následků, v němž není místa pro Boží nadpřirozené zásahy do světového dění. Vychází se z předpokladu nedůvěry vůči událostem popisovaných ve starověkých biblických spisech. Přístup historické kritiky přispěl k fragmentaci a atomizaci jednotlivých biblických spisů. Historická teologie je chápána jako diachronické studium teologie tj. důraz je na měnící se tvář teologie napříč časem. Pracuje se s předpokladem, že závěry, k nimž dochází historická kritika, a s ní pracující biblická exegeze jsou objektivním poznáním v rámci racionálního vědeckého přístupu.

3/ Každý interpret přistupuje k textu s vlastními předpoklady

Dnešní hermeneutičtí filozofové jako Hans-Georg Gadamer a Paul Ricoeur popírají objektivitu a neutralitu historického popisu a hovoří o „fúzi dvou horizontů“ (text a čtenář). Všeobecný problém lidského poznání zahrnuje nejen historicitu textu, ale také historicitu čtenáře. Dnešní hermeneutika jednoznačně ukazuje k tomu, že každý vykladač přistupuje k Písmu se svými vlastními předpoklady, které mají závažné důsledky na jeho pochopení textů.

4/ Předpoklady biblické teologie

Biblická teologie předpokládá „širší“ definici dějin, když počítá s tím, že Bůh působí v čase a prostoru, jež jsou pozorovatelné lidskými svědky. Poselství biblických spisů je nutně dějinné, tj. věrohodnost jeho nároků je závislá na věrohodnosti toho, že události v nich popisované se skutečně v dějinách staly a jsou otevřené pro historické zkoumání.

Biblická teologie předpokládá, že dějiny a teologie patří dohromady. Teologická tvrzení biblických pisatelů odpovídají realitě, tj. tito pisatelé nám říkají pravdivé věci o Bohu, Ježíši, o lidech a světě. Biblická teologie přistupuje k biblickým textům s předpokladem důvěryhodnosti textů. P. Stuhlmacher vyzývá k „hermeneutice souhlasu s biblickými texty“.¹²

Biblická teologie přijímá kanonické biblické texty jako Písmo, Boží slovo psané lidskými autory. Protože biblické texty jsou výrazem vůle jednoho subjektu, jedné mysli, jednoho božského autora, je to zárukou vnitřní jednoty a nerozpornosti biblického poselství. Protože se jedná o Boží slovo psané různými lidskými autory v

---

¹⁰ Bala, P, New Dictionary of Biblical Theology, Inter-Varsity Press, Leicester, England, 2000, s.23.

¹¹ Pokorný Petr, „Problem of Biblical Theology, In: Horizons in Biblical Theology 15, 1993, s. 83-94.

¹² Stuhlmacher, Peter.

různých dobách, je biblické poselství rozmanité a mnohé oddíly stojí ve vzájemném napětí. Již reformátoři hovořili o tom, že nejlepším vykladačem Písma je samo Písmo. Temnější a nesnadnější oddíly je třeba vykládat ve světle jasnějších a srozumitelnějších.

Předpoklady, s nimiž biblická teologie vykládá biblické texty odpovídají tomu, jak tyto texty chápou sebe samy. Jsou historicky přiměřené, otevřené pro nárok zjevení evangelia, vztažené ke zkušenosti víry a života církve a jsou racionálně průhledné a kontrolovatelné.¹³ „Biblická teologie...se musí pokusit interpretovat starozákonní a novozákonní tradici tak, jak chce být sama interpretována. Z toho důvodu smí číst tyto texty nejen z kritické distance jako historické prameny, nýbrž musí je současně interpretovat jako svědectví víry, které patří k svatému Písmu raného křesťanství.“¹⁴

V/ Jednota Písma

Až do 18. století byla jednota Písma jeho vykladači všeobecně uznávána a napětí a rozpory mezi jednotlivými částmi Písma byly harmonizovány. Dnes je jednota celého Písma vnímána pouze některými badateli zvláště z řad zastánců kanonického přístupu či kanonické kritiky (B. Childs, A. Sanders) a evangelikály, u nichž je to především důsledkem přijetí jejich přesvědčení, že Písmo si nemůže protiřečit, protože je Bohem inspirované (2 Tm 3,16).

Otázky týkající se jednoty a vzájemného propojení Starého a Nového zákona jsou zkoumány různými způsoby. Starý zákon je nutný k pochopení pozadí a významu jednotlivých pojmů i širších konceptů v Novém zákoně a je otevřený směrem k Novému zákonu.

1/ Badatelé přišli s různými návrhy na to, co je sjednocujícím centrem v Písmu.

Ve Starém zákoně uvádí např. témata smlouva, zaslíbení, mocné Boží činy, život Božího lidu. Jiní identifikují dvojici témat např. zákon a zaslíbení, stvoření a smlouvy, Boží vláda a společenství s lidmi. Jiní střed Starého zákona spatřují v jediném sjednocujícím tématu, jímž je sám Hospodin či Bůh. Také v Novém zákoně jsou uváděna jako centra jednotlivá témata: království, evangelium, ospravedlnění, smíření, víra nebo kombinace několika témat. Nejčastěji je jako centrum uváděn Ježíš nebo obecněji christologie. James D. G. Dunn uzavírá svou monografii týkající se jednoty a rozmanitosti v Novém zákoně tezí, že sjednocujícím centrem celého Nového zákona je sám Ježíš, jednota mezi historickým Ježíšem a vyvýšeným Kristem.¹⁵ K označení centra obou částí Bible jsou zřejmě nejvhodnější nejširší jmenované návrhy, jako je ve Starém zákoně Bůh a v Novém zákoně Ježíš a ve středu celé Bible je pak Bůh Otec a jeho Syn Ježíš Kristus. Užší návrhy vytváří kánon uvnitř kánonu, což je metodologicky nevhodný přístup, protože vylučuje či odsunuje na periferii některé biblické spisy či témata.

¹³ Naplnění těchto čtyř metodických požadavků žádá P. Stuhlmacher ve své knize *Biblische Theologie des Neuen Testament*, 1992.

¹⁴ Stuhlmacher, Peter. *Wie treibt man Biblische Theologie*, Neukirchener Verlag, 1995, s.13.

¹⁵ Dunn, James D. G. *Unity and Diversity in the New Testament: An Inquiry into the Character of Earliest Christianity*, London, SCM Press, 1977.

2/ Zaslíbení a naplnění

Zaslíbení daná Abrahamovi, proroctví o Mesiáši, nové smlouvě, vylití Ducha v novém věku a mnohá další témata nachází svého naplnění v novozákonních událostech a bez pochopení těchto skutečností by byl Starý zákon špatně pochopen a aplikován. Novozákonní pisatelé činí teologické závěry na základě starozákonních textů a současně mnohé citáty starozákonních míst potvrzují, že Starý zákon nachází své naplnění v Novém zákoně. Model zaslíbení a naplnění ve vztazích mezi Starým zákonem a Novým zákonem činí osobu a dílo Ježíše Krista teologicky centrální.

3/ Typologie

Typologie jako metoda výkladu vztahu mezi starou a novou smlouvou rozpoznává starozákonní události, instituce a postavy jako typy, které určitým způsobem odpovídají pozdějším novozákonním skutečnostem. Je cestou k pochopení vnitřních teologických struktur Bible. Koncepty typu a antitypu vyjadřují organický vztah mezi událostmi Starého zákona a Nového zákona. Srdcem antitypu je osoba a dílo Ježíše Krista a zvláště jeho smrt a vzkříšení.

4/ Dějiny spásy a eschatologické dovršení

Podstatou spásně dějinného přístupu¹⁶ je rozpoznání, že biblické knihy se vztahují k dějinám, v nichž Bůh přináší spasení svému lidu. Starý zákon je první částí tohoto příběhu, Nový zákon ukazuje na vyvrcholení těchto dějin v Ježíši Kristu a jejich dovršení v jeho druhém příchodu.

5/ Teologie smlouvy či federální teologie

Většina teologů smlouvy jsou dědici kalvínské reformace. Westminsterská konfese je klasickým výrazem tohoto pohledu. Idea smlouvy je viděna jako sjednocující princip či centrum biblické teologie. V Bibli se hovoří o smlouvě s Noemem¹⁷, Abrahamem, Izraelem na Sinaji, s Davidem a nové smlouvě, jež novozákonní spisy vidí realizované v díle Ježíše Krista, jenž je representantem Izraele.

6/ Bible vypráví jeden příběh

Ačkoliv Bible je sbírkou knih sepsaných v časovém rozpětí mnoha staletí, vypráví sjednocený příběh o stvoření, pádu do hříchu a Božím soudu, vykoupení a dokonání všech Božích záměrů. Didaktický materiál v Zákoně, předních a zadních prorocích, ve Spisech, v novozákonních evangeliích, ve Skutcích a novozákonních dopisech a Zjevení popisuje, jak má Boží lid žít uvnitř tohoto širšího dějinného rámce a co je jeho nadějí. P. Stuhlmacher shrnul příběh celé Bible takto: „Jediný Bůh, který stvořil svět a vyvolil Izrael, aby byl jeho vlastním lidem, v poslání, díle, smrti a vzkříšení svého jediného Syna, Ježíše Krista, dostatečně jednou provždy opatřil spasení pro Židy a pohany. Ježíš Kristus je Pán a naděje všeho stvoření. Kdokoliv věří v něho jako Smírce a Pána a poslouchá jeho přikázání, může si být jist svou účastí v Božím království.“¹⁸

¹⁶ Hlavními představiteli tohoto přístupu v 19. století byl J. C. K. von Hofmann a ve 20. století Oscar Cullman

¹⁷ Westminsterská konfese hovoří též o smlouvě skutků s Adamem.

¹⁸ Stuhlmacher, Peter. *Wie treibt man Biblische Theologie*, Neukirchener Verlag, 1995, s.70-71.

VI/ Rozmanitost Písma

Při důrazu na jednotu Písma nesmíme ztratit pohled na jeho rozmanitost.

1/ Knihy Bible jsou psány různými autory, v různých dobách, různým posluchačům

Šedesát šest knih biblického kánonu bylo napsáno minimálně 40 autory či editory, kteří psali v obdobích přes tisíc let. V průběhu tohoto období bylo jejich prostředí ovlivňováno různými kulturami starověkého Orientu, jaké představoval Egypt, Asýrie, Babylónie, Persie a Řím. Spisy byly určeny různým posluchačům, kteří ve svých odlišných situacích měli své specifické potřeby.

2/ Každá kniha má specifický záměr, důrazy a témata

Pečlivým analytickým studiem, které si pozorně všímá i všech podrobností, je třeba usilovat o postížení záměru, specifických důrazů a témat jednotlivých biblických spisů a poté o rekonstrukci teologie tohoto spisu. Musíme usilovat o to, aby v polyfonii různých biblických svědků zazněl zřetelně hlas každého z nich. Např. obraz Ježíšova učení a jeho života je mnohem plastičtější a působivější, když sledujeme, jak jej vykreslují čtyři evangelisté.

3/ Knihy používají různý literární žánr

Bohatství a rozmanitost biblických textů je dána též jejich různými literárními žánry. Ve Starém zákoně jsou to např. narativní (vyprávěcí) oddíly, literatura zákona, prorocká literatura, literatura moudrosti a poezie. V Novém zákoně evangelia, Skutky, epištoly a Zjevení. V jednotlivých typech literatury nacházíme množství dalších prvků, které je třeba vykládat podle jim vlastních pravidel. Např. v rámci evangelií jsou to podobenství, eschatologické řeči apod. Je třeba si uvědomit, že poetický styl, který nacházíme v Žalmech, Příslovích, v knize Jobově i v částech prorockých knih používá symboly a obrazy. Jestliže jsou metafory vzaty doslovně, jde o falešný výklad. Kniha Zjevení používá obrazy a symboliku apokalyptické literatury. Na řadě míst v Písmu není snadné určit, zda oddíl užívá doslovný nebo figurativní jazyk.

4/ Progresivní zjevení

Protože Bible popisuje posloupnost Božích činů v dějinách spásy, je třeba přijmout myšlenku progresivního zjevení tj. že Bůh zjevoval sama sebe a svou vůli postupně a ne naráz. Zvláště v oblasti vztahu staré a nové smlouvy existuje nejen zřejmá kontinuita, ale také diskontinuita. Platnost starozákonních kultických nařízení a obřadů je smrtí a vzkříšením Krista ukončena a začíná nové spásné dějinné období. V rámci samotného Starého zákona nacházíme progresivní zjevení např. v eschatologických otázkách týkajících se příchodu Mesiáše, posledních věcí a naděje tváří v tvář smrti. V Novém zákoně zjevení dané učedníkům před smrtí, vzkříšením Krista a vylitím Ducha svatého bylo limitované. Apoštol Pavel a další novozákonní pisatelé rozvinuli ve svém učení to, co bylo v zárodku obsaženo v Ježíšově vyučování jeho prvních učedníků.

5/ Harmonizace rozmanitostí

Pravověrní Židé i křesťané věří, že žádná místa v Písmu správně interpretované si vzájemně neprotiřečí. Jsou připraveni vyčerpát všechny rozumné možnosti harmonizace textů, dříve než by došli k závěru, že našli neřešitelný problém. Harmonizace zdánlivě rozporných textů je legitimní technikou, kterou používají historici ve starověku i v moderní době. Musíme si uvědomit, že nám chybí mnoho informací o starověkém světě, které by mohly pomoci vysvětlit mnohé, co se nám jeví jako zavádějící či rozporné. Je legitimní nechat některé otázky otevřené. Zjevně rozporné údaje mohou být důsledkem nedostatku historické a chronologické přesnosti starověkých pisatelů a posuzovat jejich díla požadavky dnešní historiografie by bylo anachronistické. Zdánlivé dvojité vyprávění může odrážet podobné, ale odlišné události.

VII/ Významnost jednoty a rozmanitosti Písma

1/ Důležitost zachování rovnováhy mezi jednotou a rozmanitostí

Liberálnější badatelé mají sklon zdůrazňovat rozmanitost do té míry, že se ztrácí jedinečnost jednoty poselství celého Písma. Konzervativnější badatelé zdůrazňují jednotu a jsou v nebezpečí přehlížet dynamiku napětí mezi různými texty do té míry, že se jim ztrácí bohatství rozmanitosti. Bez uznání jednoty Písma nemůže biblický kánon působit jako objektivní autoritativní základ křesťanské víry a životní praxe. Bez ocenění specifického poselství každého textu, knihy a autora riskujeme zploštělý výklad Písma a neschopnost rozumět tomu, co Bůh zamýšlel a zamýšlí sdělit svému lidu v konkrétní dějinné situaci. Narazíme-li v různých biblických textech na tvrzení, jež se nám jeví jako protichůdná, naší tendencí je nechat platit pouze jednu výpověď (řešení buď – anebo). Příkladem mohou být tvrzení o Boží svrchovanosti a lidské odpovědnosti, texty o Boží lásce a Božím hněvu vedoucím k odsouzení. Pravdivé jsou obě biblické výpovědi a pouze v dialektickém napětí dvou výpovědí (řešení tak i tak), jež je třeba přesněji specifikovat, poznáváme pravdu, která přesahuje schopnost lidského myšlení a zůstává pro nás v mnohém tajemství.

2/ Analogie božské a lidské stránky Písma k božské a lidské přirozenosti Ježíše Krista

Chalkedonskou formulaci jednoty a odlišnosti božské a lidské přirozenosti Ježíše Krista lze aplikovat nejen na Slovo inkarnované (Verbum incarnate), ale také na Slovo zapsané (Verbum inscripturate). Můžeme hovořit o božské a lidské povaze Písma. Božská povaha Písma a jednoty biblického poselství je zakotvena v tom, že bylo inspirováno Duchem Božím a má neomylnou autoritu svého božského autora. Jako Boží slovo je jediným měřítkem a autoritou naší víry a našeho života. Na rozdíl od Ježíše Krista však Bible není inherentně božská a bibliolatrie by byla modlářstvím. Lidská povaha Písma znamená, že byla psána různými lidmi žijících v různých prostředích a cesta do Boží mysli vede pouze skrze mysl lidského autora, jehož jedinečnost a specifčnost použil Bůh jako svůj nástroj. Rozmanitost lidských autorů biblických spisů, specifčnost jejich zkušeností a potřeb, vede k rozmanitosti

biblického poselství, jež je schopno oslovit různé lidi s jejich vlastními zkušenostmi a potřebami.

3/ Důležitost biblické teologie pro zvěstování a život církve

Biblická teologie, která usiluje o vyjádření teologického poselství celé Bible v jeho jednotě i rozmanitosti, je zásadně důležitá pro zvěstování a život církve. Teologie nesmí sloužit jen potřebám akademického studia, ale musí sloužit kázání a vyučování v církvi. „Teologie bez zvěstování je prázdná, zvěstování bez teologie je slepé.“¹⁹ Pokud se vzdáme teologické reflexe o významu textu Bible, pak naše kázání ztrácí svou podstatu a stáváme se slepými vůdci. Bible je soudobou knihou, protože obsahuje Boží poselství pro lidi žijící v poslední době. Boží slovo má být i dnes zvěstováno všem lidem, aby formovalo jejich mysl, srdce i životy tak, aby hlouběji poznávali Boha, dorůstali v plnost Kristovu, sloužili Bohu a vzdávali mu čest svým životem. Biblická teologie je služebným nástrojem k tomu, aby život a vyučování církve bylo založeno na Kristově pravdě zjevené v jednotě a rozmanitosti evangelia obsaženého v celé Bibli. Vyzbrojení biblickou teologií a zmocnění Duchem se pak budeme moci odvážit říci spolu s apoštolem Pavlem: „*neboť jsem vám oznámil celou Boží vůli a nic jsem nezamlčel*“ (Sk 20,27).

Mgr. Karel Taschner, Th.D.

---

¹⁹ Ebeling, Gerhard. *Theology and Proclamation*, London, 1966, s. 20